

ARCHIEF VAN DE RAAD EN REKENKAMER VAN DE MARKIES VAN BERGEN OP ZOOM

Inv. Nr.2846

Memorie over de privileges van het leengoed Zegenwerp (c. 1746).
Afschriften van retroakten d.d. 1306 – 1746, (c. 1746). Zie B. 670, 690.
1 omslag

Bemanques op de privilegiën van het Leen Zegenworp

1306 op St. Jacobsavond, blijkt dat den hr. verleent, het volleteren en isdrisseren, als ook visserij op de Dommelen

hier uyt sustineert den eygenaar op Zegenworp aldaer te hebben Warande en naye jagt

heeft ook ten bewijse van dien een Attestatie van dato 16 nov 1571 in welke attestatie blijkt dat Joncker Christiaen Coenen, quam te vangen endese vangen patrijzen,

des daer bij blijkt niet met schietgeweer en dus apparent met de valck, soo dat dese attestatie hem niet kan dienen ten faveur

wat betreft de visserij werd geoordeelt dat hem die niet kan werden bedisputeert ten sij men in 't gheel wilde tegenspreken 't privilegie van 1306

1466 26 Meij verleent vrij van houtschat het Leen van Zegenworp het welc, hout off goren hout, en ook eenigh clijn hout

uyt welk gegeve privilegie voor eerst comt te blijcken, dat geen leenen vrij sijn van den houtschat, off andere bysondere geregtigheden, ten sij bij particulier privilegie

ten tweede profflueert hieruyt dat alle de landerijen, soo wel de binnen erve, off ingegraave landen den houtschat sijn verschuldigt, even en al eent als de voorhoofden, off voorpotinge, want waer toe soude anders soo een privilegie dienen

alle luyden in Gastel sustineren geen houtschat venschuld als alleen van haere voorpotinge , dat behoorde te werden geremedieert in maniere naevolgende

dat se van haer binnen erve voo soo verre sy het gebruyken tot brand en tot reparatie van haer huysen etc. sullen vrij sijn en van het verdere den houtschat verschult sijn

en van voorhooffden moeten voldoen houtschat, 't sij voor haer eygen gebrijck off dat sij het verkoopen

't reglement van den houtschat is inde Meyery den 6^e penning, maer in St. Michiels Gestel is altijd maer voldaan den 10^e penning

geen voorhoofde behoorde meer voor nieuwe erve te werden ingegraven, als met last van vollen houtschat

Sut nog diengelijke privilegie vrij van houtschat gegeven a het casteele van Nieu Herlaer

Uts : den Ruwenberg, die sulx ook heeft op sijn voorhoofden

1306

Wij Alit Vrouwe van Heirlaer ende Govert van Loon Ridder wetachtich man en mamboir der voorgenoemde Vrouwe veren. Aleyden maken condit ende kennelijck allen den ghenen die dese letteren sien oft hooren lesen, dat wij verliet hebben ende verleijden met goeden trouwen Otten van Werdenburch die men heet Otto van Huekelem te mogen visschen ende gebruijcken de riviere van het Budelbroeck aff, tot den grooten wech van Gestel, gelijk sijn eijgen leengoet ende gerechtigheit op sijn leengronden van Zegenwerp ende bijvanck daer rontdomme gelegen te mogen voletteren ijdrijsen sonder eenighen toesegh van ons oft onsen nacomelingen en dit deur zekeren dienst ende vrintschappe, die den eerbaren van Huekelem bewesen heeft ende noch bewijset ende omdat wij willen ende begeeren dat dese voorgenoemde vrinten Otten voorgenoemde ende naer hun zijne gerechten erffgenamen oft besitteren desen goederen van Zegenwerp van ons ende naar ons van onsen gerechten erffgenamen wittelijck ende trouwelijck werden gehouden. Soo hebben wij dese papieren besegelt met onse zeghelen int' jaer ons Heeren 1306 op Sint Jacobs avondt onderstont : Buijten op den rugge stont de gerechtig van t'Goet van Zegenwerp lagerstont : Gecopijeert uijt seecker oud papier bevonden onder de brieven van zaliger den Heere Jonkheer Johan de Coenen den ouden, ende dese tegen de selve gecollationeert is door mede van worde tot worde bevonden te accorderen desen 17 December 1677. noch lager stont : Quod attestor en was geteekent J. V. Heuvel op Notaris 1677 onderstont : Concordiam attestor cum predicta copia S'Hertogenbosch den 21 sten September 1757 ende onderteekent Henr. Laur. van Linden notaris publique

1466

Copie uijt de copie copie

Waer bij blijkt dat het leen van Zegenworp is vrij van houtschat,

Dato 26 Meij 1466

Wij Henrick van Hoirne Heer van Perweis, van Dussen, van Waelhem, van Gheelee, en van Ghestel by Heerlaer etc. doen cont allen den ghenen die dese onse tegenwoordige open bezegelde brieven zullen sijen, off horen leesen, dat wij om de menich fuldige getrouwe diensten ons gedaan, van onsen Lieve, ende getrouwen Man van Leene, Jan van der Aa, ende die wij ons betrouwe nog bij hem gedaan te werden den selven Janne vande Aa, sien en oiren en erve na hem gegeve en verleent hebben gegeven ende verleene mits desen, in vermeerdernisse sijns leens tot Zegenworp d'welc hij van ons voorschreven als heer tot Gestel bij Heerlaer te Leene houden ? is, den houtschatte ons of onsen oiren ende erven nae ons enich sins toebehorende, op ter selve goeden van Zegenworp voorschreven omre die goeden van Zegenworp, t'same met allen houtschatten, die komen off spruijten mogt, van enige houthet weder hart of groeshout, of dick enich cleijn houte hoedanich dochdat wesen micht, op de goeden van Zegenworp gewassen off namaels wassende, bij de selve Janne sine oiren, en erven na hem van nu voortaan, tot ewigen dagen vrij ende loss te besitten, ende te gebruijcken ofte hanteren, sonder ons of onsen oiren, en erffgenamen nae ons daer off V. mermeer, of in enigen toecomenden tijden, enich recht, of toeseggen van enigen houtschatte te eijsschen, ofte te hebben in enigen manieren in kentnissen der waarheit hebben onsen zegel aan dese eren doen hangen, gegeven ende gedaan op ten sessen twintichsten dag der maant Meye, int' jaer ons Heeren dusent vierhondert sess ende sestigh, ende in meerder kennisse ende gebornissen van den dinghen voorschreven ons gewoonlijk hanteyken met ons selfs hant hier onderschreven, in den jaer, en ? dage voorschreven was onderteyckent doch

seer doncker, en niet klaer om te sien , geschreven in parquement, doch door outheijt van hjet schrift, alles seer duyster , en beswaerlijk om te leesen, onder aen was hangende, aen eenen dobbelen parquemente steert, een gedeelte van eenzegel in roode wassche, onderstont naer collatie is dese copye, met den originelen perquamenten brieff voor soo verre aes hebben connen sien, accorderende bevondenDungen den 1 April 1706 quod Attestor, en was onderteykent W. Mans notaris publicq 17 4/1 06 onderstont naer gedane collatie , is dese met de copie authenticq bij den notaris Willem Mans in dato den 1 april 1706 bij mijn secretaris van Michiels Gestel desen agsten Augusty 1750 quod Attestor en getekent H.F. Vos secretaris.

Accordeert met de copie copie
deser naer gedane collatie; actum
Bergen op Zoom, desen
8 October 1750
A. Baks subt. griffier

1571

Copie authenticq attestatie waerby blijkt dat den eijgenaer van Zegenworp in oudetijde patrijzen op sijn leen gevangen heeft, en gevist op eeneige distantien daer omternt, op de rivier de Dommel

Copie :

Extract vuyt het schepenen protocolle den heerlijkheyt van St. Michiels Gestel.

Allen den gheenen die dese onse oipenen letteren, van certificatien, sullen sien, off horen lesen, sal uijt, wij Henrick van Beeck ende Jan Dancken, schepenen inne den heerlijkheyt van St. Michiels Gestel, tuijgen dat voir ons is gecompareert in propne psoon, Henrick zoon wijlen Adriaens Mengels out omtrent vijff en vijftigh jhaeren, woonende tot Vucht, gearretteert bij Walraven Augustynssen van Goor Vorsten tot Gestel, ende heeft bij sijnen eede, bij hem gedaen, aan handen des voorschreven Walravens in absentie des schouteths geaffirmeert ter justantie Jonker Johans Koenen, agter volgens seekere piterrogatorien, ons schepenen voirschreven van wegens des voirschrevens Joncker Jans geexhibeert ende overgegeven, hem Deponent kennelijck, ende waerachtigh te sijn, dat ontrent geleden, den tijt dat men voor Tiellach, hij deponent wesen : dijen tijt dienaer van zaliger Joncker Christiaen Koenen vader van den voirschreven producent, die selve voirschreven Christiaen , dijen tijt op sijnen goeden genoemt Segeworp vonck, ende dede vangen die patrijzen ende velt hoenderen , ende ten selven tijt visten, ende dede visschen, in den Dommelen tot Gestel, vanden huysse Zegenwerp opwaerts na Boxtel, totten houbrugge thoe, ende nederwaerts van den voirschreven huysse , tot eenen wiel genoemt den Vuijlen Wiel, aan den Gestelschen Bosch gelegen, sonder hij deponent dien tijt oijt gehoirt hebbende, dat die voirschreven wijlen Joncker Christiaen Koenen van den Heere van Herlaer, off sijnen castelleyn dijen aangaende , eenige molestatie geschieden, ofte daer inne geturbeert worden, ende want goddelijck etc. Datum den sestienden Novembais Anno vijftienhondert een ende seventigh.
Onderstond gecolationeert dit extract tegens het voor gementioneert schepenen prothocolle is daer mede bij mij ondergeschreven secretaris der heerlyckheyt van Sinte Michiels Gestel bevonden te concorderen des t' oirconde, was ondertijkent van den Waerden S nis

Dese gecollationeert tegens des voorschreven voornoemde copie authenticq bij mijn ondergetekende secretaris van Michiels Gestel, is daer mede accorderende bevonden Michiel gestel desen
8^e Augustus 1750
Attestor

1651

Den ondergeschrevenen Licentiaet in beijde de rechten der universiteijde van Loven, is van het selve gevoelen als de geprenomineerde advocaeten jae alschoon den actuelen here van Segenwerp niet en soude voorsien sijn van eenen legitiemen tittel ende dat sijne geobtineerde brieven van maintainue van den Raede van Brabant in S'Gravenhaege niet en souden sijn geinterineert, soo soude sijn recht van de jaght op de benoemde jurisdictie, altijd geconfirmert sijn door de geallegeerde over oude possessie de welcke volgens het sentiment van Vinnuis Cap 31. Paulus Voet ende andere auteurs het recht van eene formele prescriptie soude baeren, hun funderende op de enz.(zie verder de originele bijgevoegde tekst)

1745

Wij Adriaan van Gestel, Jan Paulus van Beers en Matthijs Peters van Griensven schepenen der Heerlijkheijt van Michiels Gestel en Gemonde Quartiere van Oosterwijck, Meijerije van S'Hertogen Bosch , maecken kennelijck , certificerende mits desen voor de oprechte waerheijt als dat op heden den dartighsten Augustus 1745 in eijgenen persoonen voor ons sijn gecompareert Hendrick Thonisse van Dinther, Rut Guldemans en Hendrick Jacobs van Eijndoven , alle inwoonders deser voorschreven Heerlijkheijt en os schepenen wel bekend, sijnde den eerstgenoemde comparant geswooren deser heerlijkheijt en den laatst genoemden comparant een oud regent alhier, en hebben de voornoemde comparanten ter instantie en requisitie van de heer Johan Vorstenbosch, Heere van Aalst en Zegenwerp geattesteert , getuijgt ende verclaert waar en waaragtigh te sijn het geene hiernaar is volgende, den eersten en laatst genoemde comparanten op den eed in het aanvangen hunner bedieningen, gepresteert en afgelegd, en wel eerstelijck Hendrick Thonisse van Dinther, eersten in ordine Deponent verklaert omtrent twee à drie ent negentig jaaren oud te sijn , en binnen dese heerlijkheijt omtrent de seventigh jaaren te hebben gewoont sonder nogtans in den preciesen tijd te willen gehouden sijn en dat hij comparant in sijnen jongen tijd alhier gewoont heeft gehad op de Groote Hoef van Zegenwerp en hem noch seer wel kennelijck te sijn dat in die tijdt de heer van Zegenwerp aldaar dede jagen, niet willende dat aldaer eijmend anders quam jagen, alle guerende voor redenen van wel weetentheijt dat hij Deponent gezien heeft gehad dat al daarop Zegenwerp iemand wilde comen jagen, omdat den selven door den domesticquem van de heer van Zegenwerp vandaar verdreven en belet wierden aldaar te jagen.
Rut Guldemans , tweeden in ordine comparant verklaert in de seventigh jaaren oud te sijn, omdat hij in sijnen jongen tijdt negen jaaren lanck voor coetsier gedient heeft gehad bij de heer Johan van Coenen in die tijd heer van Zegenwerp en hem oock seer wel kennelijck te sijn dat gemelten heere van Coenen het regt om op Zegenwerp te jagen voor hem alleen behielt alleginerende voor redenen van wel weetentheijt dat hij gesien heeft gehad dat aldaar quam jagen een knegt van de heer overste Roulje, welcke oock door de heer van Coenen daar van kennisse gegeven hebbende aan den oversten Roulje, den oversten Roulje daar op aanstonts self op Zegenwerp is gecomen bij de heer van Coenen ende dat hij Deponent als doen gehoort heeft gehad dat den oversten Roulje daar over groot eycusen maeckten aan de heer van

Coenen, dat het buijten sijne weten was geschiedt, gelovende sorgen te sullen dragen dat zijn domesticquen daar nooit meer soude comen jagen.

Hendrick Jacobs van Eyndoven derden in ordine Deponent verklaard seventigh jaaren oud te sijn en dat hij vijff à seven dartigh jaaren gewoont heeft op de Groote Hoefv van Zegenwerp en hem oock wel kennelijk te sijn dat de heer Johan van Coenen heer van Zegenwerp daar altijd gejaagd heeft, en oock eenigen tijd aldaar een jager heeft gehouden, hendrick Cap genaamt, het welke de twee eerste in ordine Deponenten oock verklaaren wel te weten dat Hendrick Cap jager is geweest bij gemelten heer van Coenen; waarmede de comparanten de voornoemde hunne gegeven verklaringen, eijndigende heeft een ieder van haar , naar verscheijde preleituren bij sijne geveve verclaringhe geparsisteert, den eersten en derden ordine comparant, heeft sijne voorschreven geveve verklaringe met solemnelen eede, aan handen, van den gecommiteerden van den officier gepresteert en afgelegd, gverifieert en bevestigt, soo waarlijk moget hem God Almagtig helpen in pirkonde der waarhijt hebben de schepenen hier boven genoempt de minute deser ten prothocolle nevens de Deponenten en mij ondergeteckende secretaris behoorlijk onderteeckent, dato als boven.

Onderstont Quod Attestor ende geteeckent. J. V. Ottelen secr.

1746

Persisteringe onder eede bij de annexe verklarineg

Wij Christiaan Adriaan Ruijsch , president Loco den heer officier en Jan Gerits de Cort, schepenen deser heerlijkheijt van Michiels Getsel en Gemonde onder Quartiere van Oossterwijk, Meijerije van S'Bosch, maacken kennelijk certificerende mits desen voor de opregte waarheijt dat op heden den 15 juny 1746 in eijgenen persoonen voor ons sijn gecompareert Hendrick Thonisse van Dinther en Hendrick Jacobs van Eijndoven, beijde inwoonders deser heerlijkheijt van Michels Gestel, den eersten geswooren, en den anderen een oud regent, aan de welcke duidelijck van woord tot woord voorgelesen sijnde alle soodanige verklaaringen als sij op den dartigsten augustus des jaars 1745 gegeven hebben gehad ter justantie en requisitie van de heer Johan Vorstenbosch, Heere van Aalst en Zegenwerp, nopende de jagt op Zegenwerp dato voorschreven voor schepenen deser voornoemde heerlijkheijt gepa..eerr , hebbende comparanten ieder bij voornoemde sijne geveve verklaringe gepersisteert ende de selve met sale.nelen eede aan hande van den gecommiteerden van den heere officier geprysteert, en afgelegd, geverifieert ende bevestigt soo waarlijk mogte hem God almagtig helpen, actum ter Raad Kamere deser herlijkheijt dato als boven, t'oirkonde hebben den president en schepen boven genoemt de minute deser ter prothocolle nevens de comparanten en mij ondergeteckent ende secretaris behoorlijk onderteeckent, onderstont Quod Attestor ende was onderteeckent J. V. Ottelen secr.

Casus

Alit vrouwe van Heirlaer ende Govert van Loon man ende momboir der voorgenoemde vrouwe, verleenen eene ade met goeden aen Otten van Werdenburgh die men heet Otten van Huekelem om te mogen visschen ende gebruijcken de riviere van het Budelbroeck aff tot den Grooten Wegh van gestel gelijk sijn eijgen leengoet ende geregtigheijt op sijn leengoederen van Zegenwerp ende bijvanck daer rontomme gelegen, te mogen volleteren ijdriseren extra willende dat de voorschreve pointen Otten voorgenoemt, ende naer hem sijne gereghen erfgenamen off besitteren deser deser goederen van Zegenwerp van ons ende naer ons van onsen gereghen erffgenamen wettelijck worden gehouden extra gedaen in 't jaer ons Heeren 1306 op St Jacobs avont.

Daer wort in feijt gestelt dat 't sedert dien jaare, immers van over menschen memorie die succesive heeren van Zegenwerp in volcomen besit ende gebruijck sijn gebleven, soo van de voorschreven visscherije, als te jaegen op het voornoemde leengoet, hetgene oock alsoo van tijde tot tijde is verhefft, met recht der visscherije voorschreven ende om op Zegen werp, ende rontsomme te mogen volleteren.

Deze possessie wort geprobeert door menighvuldige persoonen van hoogen ouderdom soo van 70 ende over de 90 jaer, ende seekeren D'heer Johan de Coenen heere van Zegenwerp anno 1654, door den officier van St. Michiels Gestel getroubleert sijnde in sijnrecht der visscherije heeft in den Raede van Brabant binnen S'Gravenhage opene brieven van maintainue geobtineert op den 25 juny 1654 ende naar dien die waren geexploiteert ende dagh ter rolle hadden gedient, soo was op den 26 september 1654 aan de gedaeghdens purge geaccordeert te veerthien dagen, welke jourge door de Gedes niet sijnd versoght, niet en is geobtineert, dus is den voornoemde Coenen volcommentlijck gemainteneert . De vraege is oft den articlen heere van Zegenwerp niet en is gereghtigt om op gesijt leengoet te mogen jaegen. Gesien bij de onderschreven advocaat van haere Majesteits Souvereijnen Rade van Brabant binnen Brusselle den voorschreven casus ende de stucken hier vorens gereclameert, is van vast gevoelen dat den heere van zegenwerp, ende naer hem de succesive heere van het leengoet in de acte van Vrouwe Alit ende Govert van Loon gememoreert, gereghtigt sijn aldaer te jaegen, alsoo de woorden ijdriseren ende voletteren in oude tijden beteeckenden te jaegen met vliegende vogelen ende honden dat is pluim op pluim ende hair op hair in den tijde daer geen gebruijck van snaphaenen en was, ende daartoe geconsidereert de overoude possessie in de welckede successive heeren van Zegenwerp sijn verbleven, welke possessie eene volcome possessie prescriptie baert ende een irrevocabel recht, hetgene volgens de Roomsche rechten onverbrekelijck is, namentlijck in den geheelen Lande van Brabant waer inne Zegenwerp is gelegen, hetgene met de oude placcaerten van de hertogin van Brabant meermaels is geconfirmeert, wordende in alle tribunalen alsoo exactelijck aldaer met gewijsdens gehantstaeft, onderstont Geadviseert binnen Brusselle desen 22 Augusti 1765 endewas onderteekent A.J. van Pameren

Den ondergeschreven advocaat van den souvereijnen Rade van Brabant verclaert van het eijgenste gevoelen te sijn met den heere van Pameren , ende soude den heere consultant sijn altijdt kunnen bedienen van de maintainue in de casus positie vermelt, ofte in cas de brieven int' ongereat sijn geraeckt andere vraghen, die in casa subjecto altijdt geaccordeert sullen worden, wordende selven heere consultant geraeden van sijne possessie te blijven exerceren, aldus geadviseert tot Brussel den 5 juny ende was onderteekent F. J. de Liagre

Advijs

Dat den heere van Zegenwerp verleijdt zijnde met het recht, om te mogen volleteren, bevoegt is om aldaer te mogen jagen met vliegende vogelen en honden, dat is pluim op pluim en hair op hair

Sint-Michielsgestel, 13 maart 2008
Jef van Veldhoven

Bijgevoegd zijn de fotocopien van de betreffende inventarisstukken.